

MOTIVATIENOTA VOOR DE KANDIDATUUR VAN DOMINIQUE MATTHYS

VOOR HET VOORZITTERSCHAP VAN DE OVB 2017-2020

TER INLEIDING

Wie kandideert voor het voorzitterschap van de OVB, hoort te weten dat een beleidsplan nooit meer kan zijn dan de opgave van een reeks standpunten en verwachtingen, in de wetenschap dat de voorgestelde doelstellingen slechts kunnen worden bereikt wanneer de diverse geledingen van de OVB zich bereid tonen om daarin mee te gaan.

Het bij de oprichting bewust gewilde sterk democratisch gestructureerde beleidsgehalte van de OVB maakt de realisatie van tendensen die een toekomstgerichte evolutie nastreven bijzonder moeilijk: daarvan moet een (kandidaat-) voorzitter zich bewust zijn. Dit geldt des te meer, nu de advocaten een zeer mondige beroepsgroep vormen, die de quasi onverbeterlijke neiging heeft om afkerig te staan voor elke evolutie die de eigen – vaak vanuit de eigen kantoorervaring bekeken – belangen in het gedrang zou kunnen brengen.

In de allereerste plaats moet een voorzitter een verbindingsfiguur zijn, die aandacht heeft en openstaat voor alle tendensen die in het beroep en in de maatschappij leven en die tracht van, rekening houdend met dit alles, naar best vermogen samen met zijn raad van bestuur het door de algemene vergadering goedgekeurde beleidsplan – dat idealiter zo concreet mogelijk zou moeten worden uitgewerkt – te verwezenlijken.

Deze bedenkingen leiden automatisch tot de beantwoording van de vraag naar mijn persoonlijke motivatie voor een tweede voorzittersmandaat.

Mijn ambitie bestaat er hoegenaamd niet in een tweede maal aan het roer te staan van de OVB omdat het nu eenmaal reglementair niet verboden is en dus mag.

De ware reden ligt in de overtuiging dat met de huidige werking van de geledingen van de OVB, en na wegstemming van de aan de algemene vergadering voorgelegde grondige herstructurering van de algemene vergadering, raad van bestuur en commissies, de mandaatsperiode van 3 jaar volstrekt onvoldoende is geweest om een aantal streefdoelen te halen.

Dit heeft onder meer te maken met de korte duur van het mandaat op zich (drie jaren betekenen in werkelijkheid een maximale efficiënte werking van twee jaren), maar ook met een hele reeks punctuele prioriteiten die de agenda van de voorbije jaren sterk hebben beïnvloed: ten titel van voorbeeld citeer ik de potpourriwedloop, het failmanager-epos, de B2B-procedure, de

nomenclatuur voor de tweedelijnsbijstand, de vluchtelingencrisis, de projecten inzake rechtsbijstand, de BTW op tweedelijnsprestaties, de evoluties binnen Diplad e.d.m.

Bij dit alles kwamen ook nog de fusies van de balies, de zware en tijdsintensieve investeringen in de informatica, de personeelsstructuur en de discussies en vergaderingen, gevoerd rond de interne werking van de OVB-geledingen.

Belangrijke werven die de toekomst van het beroep aanbelangen zijn nog niet voltooid en moeten worden afgewerkt: toegang tot het beroep en stage, transparantie en voorspelbaarheid van de honoraria, organisatorische, inhoudelijke en deontologische kwaliteitscontrole, specialisatie, permanente vorming, multidisciplinariteit, extern kapitaal, statuut van de advocaat, informatica, communicatie, lobbying, ...

Ook minder tot de verbeelding sprekende, maar daarom niet belangrijke werven vergen verdere uitwerking: een consequent personeel- en loonbeleid werd op gang gebracht en moet worden geïmplementeerd, de werking van de raad van bestuur moet tegen het licht van de reeds uitgewerkte ontwerpen worden herbekeken in samenwerking met de rol en de bevoegdheden van het vast personeel, en rekening houdend met de identiteit en de affiniteiten van de nieuw te verkiezen leden van de raad van bestuur.

Voorts moet nog meer worden ingezet op de betrokkenheid van de jongere advocaten: zij maken de grote meerderheid uit van onze advocatenpopulatie en – wat meer is – moeten beseffen dat de hervormingen die worden uitgewerkt in de allereerste plaats op hun beroepspraktijk een invloed zullen hebben.

Het geambieerde tweede mandaat moet kansen bieden aan de in de voorbije jaren daarvoor in steigers gezette plannen, projecten en ideeën, verrijkt met de gedurende die jaren opgedane ervaring.

Idealiter zou dat alles moeten kunnen gebeuren door het opzetten van een verkiezings- en bestuurssysteem dat helpt te voorkomen wat vandaag een absoluut te vermijden realiteit kan zijn, namelijk een volledig nieuw samengesteld bestuur met een nieuwe, onvoorbereide, voorzitter en – niet te onderschatten – een algemene secretaris die na 18 jaren waardevolle diensten te hebben geleverd en een massa knowhow te hebben verzameld, de OVB verlaat.

Wil men dit gevaar uit de weg gaan, dan is een hertekening van het verkiezingsreglement als één van de eerste prioriteiten voor het komende werkingsjaar een absolute noodzaak. Zo kan ervoor worden gezorgd dat reeds in het jaar 2018-2019 een vicevoorzitter aantreedt, en dat in het reglement wordt voorzien in een telkenmale partiële verkiezing van de raad van bestuur (bijvoorbeeld beurtelings vier bestuurders). Alleen op die manier kan continuïteit worden bereikt, om te voorkomen dat nuttige ervaring die in de voorbije jaren werd opgedaan verloren zou gaan of dat, zonder het te beseffen, dezelfde discussies telkens opnieuw van voren af aan worden gevoerd.

* * *

ENKELE BESCHOUWINGEN INZAKE HET BELEID 2017-2020

1. De rol van de OVB

- Hoewel de OVB van rechtswege geen belangenvereniging is maar een beroepsorde, moet zij niettemin waken over de belangen van haar leden zonder hierbij de belangen van de rechtszoekende – voor wie de advocatuur bestaat (art. 495 Ger.W.) - uit het oog te verliezen.

Deze delicate evenwichtsoefening laat zich vandaag zeer goed voelen, gelet op de crisis die de advocatuur doormaakt en de initiatieven van FOD Justitie die erop gericht zijn zoveel mogelijk van justitie weg te halen om besparingen te verwezenlijken. De bijkomende paradox hierbij is de stelselmatige verhoging van de kostprijs van de toegang tot de rechter en tot de diensten van de advocatuur (denk maar aan de BTW op de erelonen).

Deze blinde besparingen moet de OVB te allen prijze aanvechten: justitie mag niet worden georganiseerd in functie van budgettaire overwegingen. Alleen de optimalisering van justitie als openbare dienst mag primeren.

Een permanente dialoog met FOD Justitie, zoals deze gedurende de voorbije drie jaren kon worden tot stand gebracht, is daartoe essentieel: dialoog houdt in dat de mogelijkheid wordt benut om gehoord te worden en de standpunten van de advocatuur op gefundeerde wijze te brengen met het oog op de implementatie ervan, zelfs al horen wij te beseffen dat dit niet altijd met succes wordt bekroond.

In de allereerste plaats is daartoe vereist dat de OVB erin slaagt namens de Vlaamse advocatuur met één stem te spreken, wat niet steeds evident is.

De rol van de studiedienst en van de dienst deontologie van de OVB zijn hierbij van primordiaal belang: de OVB moet met de expertise die haar juristen bezitten de overheden en de rechtzoekenden overtuigen van haar standpunten, proactief de in wording zijnde wetgevende initiatieven sturen en zoveel mogelijk zelf met uitgewerkte teksten en standpunten naar de overheid toestappen.

De rol van de OVB bestaat er ook in de advocatuur – en in het bijzonder de jonge advocaten - ervan te overtuigen dat onze kernwaarden de positieve meerwaarde zijn van ons beroep.

Deze kernwaarden gelden overigens niet alleen voor de rechtbankwerkzaamheden, maar voor al onze activiteiten, ook in de consultancy, waar de concurrentie wegens de vrijheid van juridisch consult met de dag groter wordt.

- De OVB moet volop haar rol waarmaken en als één van de twee pijlers van de Belgische advocatuur. Zij moet inzien in welke domeinen zij haar eigen weg kan gaan en voor welke domeinen de samenwerking met de OBFV onvermijdelijk is.

De specifieke positie van de Brusselse balie, met haar twee ordes, mag hierbij niet uit het oog worden verloren. Brussel is voor de OVB belangrijk, maar de OVB is dat al evenzeer voor Brussel. Veel advocatenkantoren in Brussel vertonen de specificiteit dat ze taalgemengd zijn. Daar moet rekening worden mee gehouden.

Ideeën die rijpen in de grote business law firms, waarvan het grootste aantal in Brussel is gevestigd, moeten met aandacht en objectiviteit worden bestudeerd, wars van lokale en soms emotioneel gestuurde vooroordelen.

- In diezelfde lijn ligt voor de OVB een grote taak weggelegd in Europees en in ruimer internationaal verband. De advocatuur werkt niet meer binnen afgemeten arrondissementele grenzen, en daarmee moet bewust worden omgegaan. Gedurende de drie voorbij jaren werd veel energie gestopt in het kenbaar maken van de Vlaamse advocatuur in het buitenland. Te vaak bestond immers de indruk dat de Belgische advocatuur gelijkstaat met Franstalig Latijns geïnspireerde en door Brussel geleide advocaten. Door haar eigen plaats in te nemen in de internationale fora heeft de OVB de kans gegrepen om daar haar stem en haar standpunten te laten horen.
- De internationale werking van de OVB moet zich ook vertalen in een permanente betrokkenheid bij de werkzaamheden van de CCBE.

Daar werd in het verleden te weinig aan gedaan. Het obligeert opnemen van de CCBE vraagstukken in de dagorde van iedere raad van bestuur is één van de concrete en noodzakelijke mogelijkheden om hieraan te verhelpen.

- De advocatuur moet haar maatschappelijk engagement waarmaken. Dit geldt niet alleen voor haar kernwaarden, die door dit engagement moeten worden gestuurd, maar ook voor de strijd ter vrijwaring van de mensenrechten.
- De OVB hoort te weten dat zij in de juridische wereld niet alleen staat. Zij moet zich vastberaden positioneren t.o.v. de andere juridische beroepen zoals magistraten, notarissen, gerechtsdeurwaarders en bedrijfsjuristen, maar zij moet tegelijk ook met deze beroepen een begripvolle en luisterbereide dialoog tot stand brengen.

2. De geledingen van de OVB

De evolutie van de laatste jaren bewijst dat de structuren en werkprocessen van de OVB, zoals 15 jaar geleden door haar oprichters uitgewerkt, hun limieten hebben bereikt. Wil men de hoger geschetste taken van de OVB verder kunnen uitvoeren, dan dringt een grondige herziening van de structuren en de werkprocessen zich op.

Het valt te betreuren dat de bespreking rond de werking van de OVB en de hertekening van onze structuren enkele jaren geleedende de vereiste meerderheid van de algemene vergadering niet heeft gehaald.

Hoe goed iedereen het wellicht bedoelt, men kan niet meer adequaat inspelen op de steeds sneller evoluerende maatschappelijke tendensen en politieke initiatieven indien blijvend wordt doorgegaan met de logge machine van een bijna 90 advocaten tellende algemene vergadering, gekoppeld aan een reeks schitterend werk leverende commissies, die te allen tijde kunnen worden overruled. En dan is nog niets gezegd over de informele maar terecht invloedrijke commissie van de stafhouders, een te zwaar belaste raad van bestuur en een nog steeds niet op maat gesneden personeelsinfrastructuur.

De lessen moeten worden getrokken uit de keuzes die de algemene vergadering heeft gemaakt tijdens de bespreking van de herstructurering van de OVB-beleidsorganen, zelfs al werd voor het geheel de vereiste meerderheid niet bereikt. Veel aangelegenheden werden besproken, en uit de besprekingen valt heel wat af te leiden. De analyse van dit alles zal moeten worden gemaakt om – weze het meer punctueel – de hervormingen opnieuw op de agenda te plaatsen en door te voeren.

3. OVB, OVA en baliefusies

De eerste Vlaamse fusie van de beide balies van Limburg en de recent aangekondigde fusie-initiatieven in de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen bewijzen dat de methode van wachten op voortschrijdend inzicht niet steeds slecht is.

Lessen moeten worden getrokken uit de nieuwe fusies die in de loop van de komende jaren zullen worden tot stand gebracht: zij zullen noodgedwongen aanleiding geven tot het hertekenen van de beleidsinstrumenten, en idealiter zouden de fusies grotere daadkracht en efficiëntie, zowel op het lokale vlak als op het terrein van de OVB, moeten opleveren.

4. OVB, deontologie en tucht

De deontologie dient zeer streng te worden onderwezen, toegepast en gehandhaafd.

Zij is het keurmerk van onze kernwaarden, en verplicht ons de eigen individuele belangen ter zijde te schuiven ten voordele van die van onze cliënten.

Zowel intern als extern kan ons beroep slechts geloofwaardig zijn wanneer inbreuken op de deontologie adequaat en streng beteugeld worden.

Onze tuchtorganen zijn aan een grondige analyse toe, met het oog op grotere doeltreffendheid, professionalisering en uniformiteit. De rol van de stafhouders en van de inmiddels aan verschillende balies opgerichte tuchtcellen moet in dat systeem een nieuwe plaats krijgen.

5. Interne structuren van de OVB

Gedurende de voorbije bestuursperiode werden heel wat gesprekken en gedachtenwisselingen gewijd aan de interne organisatie.

Vastgesteld wordt dat de rol van de verschillende beleidsniveaus binnen de raad van bestuur en het vaste personeel niet voldoende is gedefinieerd.

Een duidelijkere structuur, aangestuurd door een dagelijks bestuur en een aantal bestuurders/afdelingshoofden die beleidsmatig beslissen en daarbij worden ondersteund door uitvoerende medewerkers aan wie ruimere en tegelijk beter afgelijnde uitvoerende bevoegdheden worden toevertrouwd, is een absolute noodzaak. De daaromtrent in de voorbije jaren aangevatte werkzaamheden moeten worden verdergezet, mede rekening houdend met de bekwaamheden en bevoegdheden van de nieuwe bestuursploeg die zal worden verkozen.

6. De OVB en het advocatenberoep

Niet volledig ten onrechte wordt vooropgesteld dat het de laatste jaren minder goed gaat met de advocatuur, dat er te veel advocaten zouden zijn, en dat markten ons worden ontnomen.

Vaak wordt erover geklaagd dat de OVB te weinig nieuwe mogelijkheden exploreert om aan de advocatuur een ruimer werkterrein te bieden. Ook krijgt de OVB te horen dat ze te weinig daadkracht vertoont ten overstaan van de initiatieven van de minister van Justitie, die vaak uitsluitend door besparingsmotieven zijn geïnspireerd.

Deze discussie is fundamenteel, maar het debat moet op correcte wijze worden gevoerd.

De essentie van dit debat draait immers rond het ware wezen van het advocatenberoep in onze democratische maatschappij.

Een advocaat is een onafhankelijke dienstverlener, die zich houdt aan een onvoorwaardelijke eerbiediging van het beroepsgeheim, die geen stijdige belangen verdedigt en die zijn cliënten op strikt partijdige wijze bijstaat.

Deze kernwaarden onderscheiden de advocaat van de andere dienstverleners op de vrije juridische markt, en maken van de advocaat de meest betrouwbare en loyale juridische dienstverlener. De kernwaarden mogen echter niet worden misbruikt, en verliezen al hun waarde wanneer ze alleen mercantiel-corporatistische doelstellingen voor ogen houden.

De advocaat is bovendien een ondernemer, en moet zich dus gedragen naar de voorschriften die op alle ondernemers van toepassing zijn.

Meer dan ooit wordt de advocatuur uitgeoefend in de meest uiteenlopende verschijningsvormen, en dat is maar goed ook: de advocaat is niet alleen meer de rechtbank-pleiter, hij is ook verzoener, bemiddelaar en arbiter, hij bekleedt gerechtelijke en buitengerechtelijke mandaten, hij is adviseur, consultant, expert, hij leidt en begeleidt verenigingen en vennootschappen, hij staat cliënten bij in allerlei administratieve rechtshandelingen en zo meer.

Wat al deze verschijningsvormen van het advocatenberoep samenbrengt, zijn de hierboven aangegeven gemeenschappelijke deontologie en de kernwaarden die aan het beroep ten grondslag liggen.

Nieuwe markten kunnen en zullen dus worden aangeboord, voor zover ze bij advocaten een invulling krijgen die aan de bovenstaande criteria voldoet. Ook multidisciplinariteit moet daarin haar juiste plaats kunnen krijgen, alsook alle vormen van alternatieve geschillenbeslechting.

Er is echter nog meer: de advocatuur moet niet alleen ethisch onbesproken zijn, zij moet ook beantwoorden aan de strengste inhoudelijke kwaliteitsvereisten. De advocaat moet zich permanent bijscholen en zal moeten aanvaarden dat de kwaliteit van zijn dienstverlening wordt gecontroleerd en zo nodig gesanctioneerd. Ook dat heeft te maken met het goede ondernemerschap, dat van de advocaat wordt verwacht.

7. De OVB en de informatica

De OVB moet blijven investeren in de informatisering van het beroep: daarin mag de Vlaamse advocaat niet achterblijven.

De recente realisaties van DPLAD en de applicaties die in de nabije toekomst ter beschikking van de advocatuur zullen staan bewijzen dat de OVB samen met DIPLAD de juiste keuzes heeft gemaakt en die weg verder dient te volgen.

Aangezien veel applicaties op het niveau van het ganse land moeten worden uitgewerkt, is een snelle formele samenwerking met de OBFG daartoe absoluut noodzakelijk.

Naast de puur technische kwesties van de digitale ontwikkelingen, moet ook dringend worden stil gestaan bij de deontologische aspecten van het gebruik van de digitale instrumenten en mogelijkheden. De commissie deontologie zal zich moeten buiten over de gevolgen van op het web verspreide platforms van advocatenkantoren, al dan niet opgezet met commerciële actoren, de communicatie via allerlei providers waarvan de bescherming van vertrouwelijkheid en beroepsgeheim in vraag kan worden gesteld, het gebruik van de sociale media en de invloed daarvan op de bescherming van de privacy en het beroepsgeheim, en dergelijke meer. Tot op heden werd hieraan te weinig aandacht besteed.

* * *

SLOTBESCHOUWINGEN

1. De OVB staat voor enorme uitdagingen, die voornamelijk te maken hebben met een nauwelijks bij te houden evolutie van onze maatschappelijke verhoudingen. Het komt aan de raad van bestuur en zijn voorzitter toe om de advocatuur op positieve wijze naar buiten te dragen en voor de gemeenschappelijke belangen van de advocaten op te komen, in het besef dat de permanente evolutie ons ertoe verplicht alles in vraag te stellen en in alle vrijheid nieuwe richtingen uit te gaan.
2. De geledingen en structuren van de OVB hebben hun grenzen bereikt. De algemene vergadering moet zich hiervan bewust zijn en de juiste beslissingen durven nemen om door structurele hervormingen de efficiënte werking en besluitvorming opnieuw mogelijk te maken. Het is de taak van de raad van bestuur en zijn voorzitter om hierin de voorzet te geven, in de eerste plaats door een correcte analyse te maken van de debatten die hierover in het verleden werden gevoerd.
3. De raad van bestuur en zijn voorzitter moeten hun eigen interne werking herzien. Daartoe is een doorgedreven voortzetting van de inspanningen die daarover in de voorbije jaren werden geleverd prioritair.
4. De OVB moet zowel in haar interne als in haar externe communicatie en werking inzetten op haar kernwaarden, die de meerwaarde zijn van het advocatenberoep. Deze kernwaarden mogen niet worden ervaren als een belemmering van de vrijheid, maar integendeel als een keurmerk dat ons van de andere juridische dienstverleners onderscheidt.
5. De OVB moet een wij-verhaal zijn, waar alle advocaten worden bij betrokken, zowel bij het tot stand brengen van onze realisaties als bij de communicatie naar de basis en naar de buitenwereld.
6. Het verhaal van de OVB moet een positieve boodschap zijn waarin de advocatuur als onmisbare schakel van een moderne vrije rechtstaat centraal staat. De rol van de voorzitter in het brengen van deze positieve boodschap is cruciaal: hij moet een verbindingsfiguur zijn die erin slaagt tegengestelde standpunten met elkaar te verzoenen, de diverse verschijningsvormen van de advocatuur te promoten en harmonieus te laten samenleven, de OVB-structuren en hun verschillende geledingen constructief met elkander te doen samenwerken, de uiteenlopende belangen te verzoenen en een eendrachtige boodschap van een sterk beroep uit te dragen.
7. De OVB moet inzetten op de maatschappelijke dimensie van het advocatenberoep, door blijvend aandacht te hebben voor de gelijke toegang tot het recht en het gerecht voor alle categorieën van de bevolking, zonder onderscheid.

Deze dimensie vergt een doorgedreven aandacht voor de zwaksten in onze maatschappij en een onvoorwaardelijk engagement voor de eerbiediging van de mensenrechten in binnen- en buitenland.

De voorzitter van de OVB moet permanent aanspreekbaar zijn, zowel voor de advocaten als voor de rechtzoekenden. Hij moet ook beschikbaar zijn voor de talrijke taken die hem zijn opgedragen, en daar dus de nodige tijd willen en kunnen voor vrij maken.

In de voorbije drie jaren heb ik naar best vermogen gepoogd aan deze strenge eisen te voldoen. Die zelfde inzet wil ik ook in de volgende drie jaren aan de dag leggen.

Gent, 8 juni 2017

Dominique MATTHYS